Praksisfaglighed

Hvad er praksisfaglighed og hvordan styrker vi den?

Lise Tingleff Nielsen, ph.d., chef for grundskoleområdet

EVA DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

CV – mand 30 år

- Jeg kan bygge lette og stærke broer, der egner sig til at blive transporteret.
- Jeg kan designe maskiner og overdækkede veje.
- Jeg er på niveau med de bedste inden for arkitektur, privat såvel som offentligt byggeri og forstår mig på at lede vand fra et sted til et andet.
- Jeg kan udføre skulpturer i marmor, bronze eller ler, og jeg kan lave et maleri så godt som enhver anden.

(uddrag fra cv, stærkt redigeret og forkortet)

Leonardo da Vinci (1452 - 1519)

CV skrevet i brev
til hertugen af Milano i 1482

Mehmet: ”Slå op på den side. Nu laver vi det resten af dagen.” Det kan godt blive sådan lidt ”åårh”. Især hvis vi skal det flere gange på en dag, så bliver det for meget. Så kan man godt blive lidt sløv.

Selma: Ja, så bliver man sløv og træt, og så orker jeg det ikke. Min krop, den sådan gider bare ikke [...]

Interview med elever i 8. klasse

EVA 2018, file:///C:/Users/B059561/Downloads/Elevernes%20oplevelse%20af%20skoledagen%20og%20undervisningen%202018.pdf

Selma: Han har givet os to mapper fyldt med kopiark. Og hver dag er det kopiark, kopiark, kopiark. Der sidder nærmest kun to personer i klassen og laver noget. Og resten sidder på deres mobiler og laver ikke noget.

Interview med elever i 8. klasse

EVA 2018, file:///C:/Users/B059561/Downloads/Elevernes%20oplevelse%20af%20skoledagen%20og%20undervisningen%202018.pdf

Undervisningen giver mig lyst til at lære mere

9. klasse

Uenig	24 %
Enig	31 %
Hverken/eller	45 %

Den Nationale Trivselsmåling 2021-2022
Uenig = uenig + helt uenig, Enig = enig + helt enig, Hverken/eller ? Hverken enig eller uenig

Aktuelle udfordringer

- **Den faglige**: 8-9 pct. af de elever, der tager folkeskolens afgangseksamen i 9. klasse, får ikke 02 (eller derover) i både dansk og matematik. Det svarer til ca. 5.000 elever hvert eneste år (DI, 2020)

- **Den trivselsmæssige**: Omkring 14 % af eleverne har et højt samlet fravær på mere end 10%. (Børns Vilkår & Egmont 2020)

- **Når ”der går skole i den”**: Det er ofte det boglige, der prioriteres som ”det rigtige” og ”det faglige”.

3 fortællinger fra udskolingen

I. ‘Boglige’ aktiviteter prioriteres, når de afsluttende prøver nærmer sig

II. Der sker et skift i ansvars- og rollefordelingen, når eleverne bliver ældre og mere modne

III. Den pædagogiske ledelsesopgave nedtones.

https://www.eva.dk/grundskole/undervisningspraksis-udskolingen

5 perspektiver på god undervisning - set med elevernes øjne

I. - giver alle elever passende udfordringer

II. - bygger på en god relation mellem lærer og elev

III. - giver eleverne en aktiv rolle i undervisningen

IV. - er varieret og alsidig

V. - giver mulighed for fordybelse og koncentration.

https://www.eva.dk/grundskole/elevernes-oplevelse-skoledag-undervisning

En meget stor andel af skolens elever trives. De kan lide at komme i skolen, de har gode sociale relationer og tilegner sig væsentlige erfaringer og relevant faglig viden.

Men:

En fortsat for stor andel trives imidlertid ikke godt nok, lærer ikke tilstrækkeligt og har meget fravær. Disse elever har en stærkt øget risiko for ikke at få en uddannelse samt for en generel forringet sundhed og livskvalitet.

Praksisfaglighed er ikke ”svaret på alt”, men:

Det er oplagt at styrke den praksisfaglige dimension i undervisningen!

Praksisfaglighed
- på vej mod en definition

Praksisfaglighed er en dimension i skolens undervisning, som handler om at give eleverne mulighed for at **gøre sig erfaringer med at løse konkrete praktiske problemer** eller **gennemføre konkrete praktiske aktiviteter** i eller uden for skolens kontekst.

Praksisfaglighed har til formål at understøtte elevernes opnåelse at konkrete **praktiske færdigheder** og samtidig være **en del af den faglige indlæring**.

Praksisfaglig undervisning vil ofte være karakteriseret ved en eller flere af disse punkter:

- En kropslig og aktiv tilgang til undervisningen
- Problembaserede eller anvendelsesorienterede aktiviteter
- Fremstilling af et produkt eller afvikling af en aktivitet
- Samarbejde med erhverv og samfund uden for skolen

Argumenter

I litteraturen fremhæves på forskellig vis faglige argumenter, der kan inspirere arbejdet med praksisfaglighed:

1. **Det kognitive argument**: En kropslig og aktiv tilgang til undervisningen styrker elevernes læring. At gribe for at begribe.
2. **Det erfaringspædagogiske argument**: Problembasering og anvendelsesorientering fremmer elevernes forståelse af teori
3. **Det værkstedspædagogiske argument**: Fremstilling af produkter fremmer elevernes motivation for læring .
4. **Det uddannelsespolitiske argument**: Erfaring med forskellige måder at lære på styrker elevernes uddannelsesvalg.

Efter EVA 2019, *Forundersøgelse – Praksisfaglighed i skolen*, Internt notat til STUK.

Det kognitive argument

En kropslig og aktiv tilgang til undervisningen styrker elevernes læring

- At tilegne sig viden kræver **aktiv deltagelse**
- Gennem praktisk og kropslig tilstedeværelse udvikles flere af de **kognitive funktioner**, som er afgørende for fortsat læring og udvikling
- ”Det udviklingspsykologiske argument”: Praktiske aktiviteter kan være med til at udvikle teoretisk forståelse – og understøtte barnets naturlige udvikling med fokus på **kreativitet** og **selvvirksomhed** (fx Montessori).

”At gribe for at begribe”

Det kognitive argument

En kropslig og aktiv tilgang til undervisningen styrker elevernes læring

EKSEMPEL

I matematik: At lege med og modellerer geometriske figurer

I sprogfag: At improvisere og spille rollespil

At bage, at lege, at klatre, at synge og danse og modellere og…

Det erfaringspædagogiske argument

Problembasering og anvendelsesorientering fremmer elevernes forståelse af teori

- Abstrakte og **teoretiske begreber anvendes og udvikles** gennem arbejdet med konkrete praktiske problemer (vekslende grad af autenticitet).
- **Problembaseret læring** kan understøtte elevernes indsigt og forståelse af sammenhænge (vs. reproduktion af teoretisk viden)
- Praktisk og teoretisk aktivitet indgår i et **dialektisk forhold**. De er to sider af samme sag og en forudsætning for både individets og samfundets udvikling (fx Dewey)

Det erfaringspædagogiske argument

Problembasering og anvendelsesorientering fremmer elevernes forståelse af teori

EKSEMPEL

I samfundsfag og naturfag: At undersøge unge og ældres forskellige syn på klimadebatten – og udarbejde en film om hvordan nuværende vaner kan ændres til gavn for miljøet .

Det værkstedspædagogiske argument

Fremstilling af produkter fremmer elevernes motivation for læring

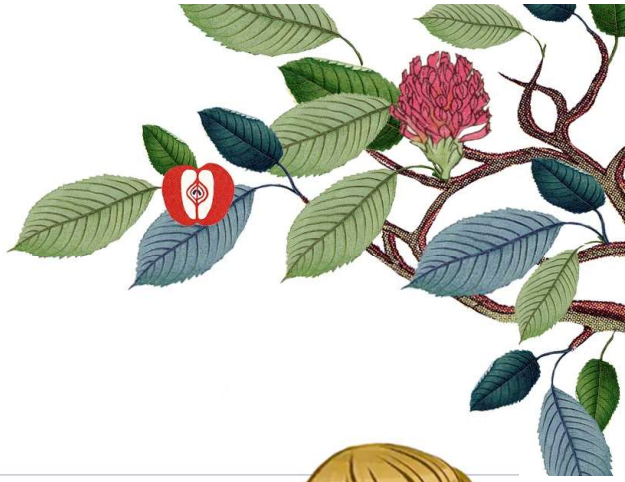

- Arbejdet med konkrete produkter kan **motivere** eleverne
- Praktisk fag danner afsæt for praktiske erhverv og udvikler **praktisk duelighed** (fx arbejdsskolen, Kerschensteiner).

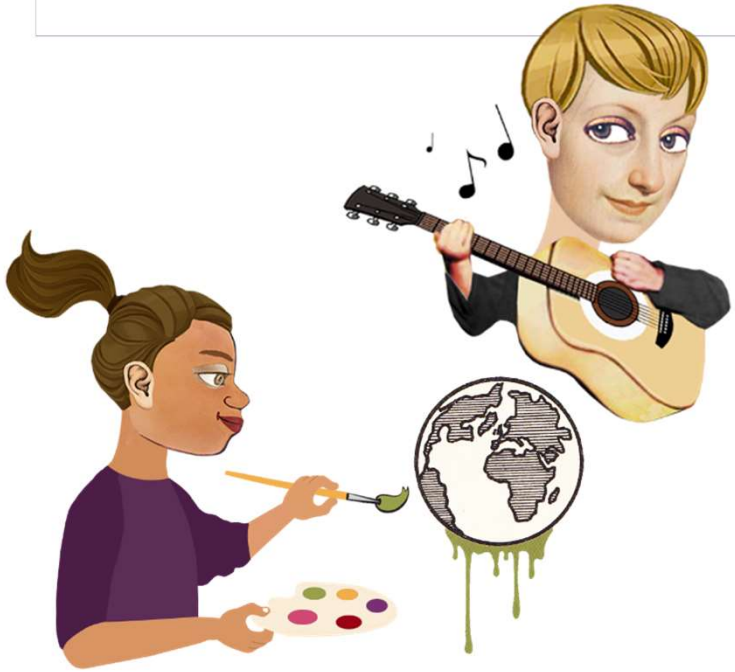

- ”Det æstetiske argument”: Børn og unge skal lære at **omsætte indtryk til udtryk**; et afsæt for refleksion og kreativitet. De praktiske og æstetiske fag giver mulighed for at lære at spejle sig i andre æstetiske udtryk og lære kulturelle teknikker og traditioner.

Det værkstedspædagogiske argument

Fremstilling af produkter fremmer elevernes motivation for læring

EKSEMPEL

I Håndværk og design: At udsmykke skolens kantineområde med træskulpturer – eller designe og sy sin egen rygsæk.

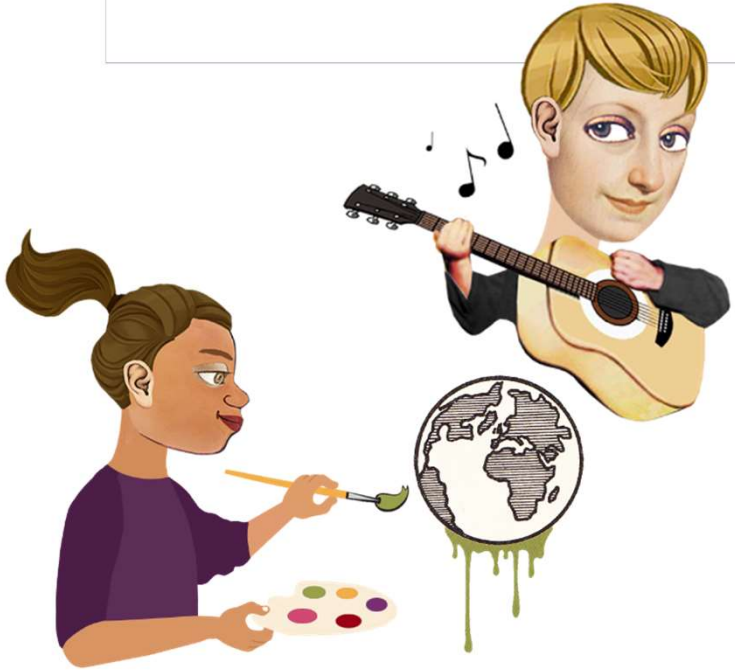

Det uddannelsespolitiske argument

Erfaring med forskellige måder at lære på styrker elevernes uddannelsesvalg

- Praktiske fag øger kendskabet til praktiske **erhvervsuddannelser**
- **Manglende erfaring** med at arbejde med praktiske kompetencer fastholder lav søgning mod EUD.
- OBS på **videnshieraki**: Det at *vide* noget opfattes aktuelt som mere værdifuldt end at *kunne* noget.

Det uddannelsespolitiske argument

Erfaring med forskellige måder at lære på styrker elevernes uddannelsesvalg

EKSEMPEL

I Madkundskab: At arbejde med udvikling og fremstilling af retter til specifikke målgrupper og lejligheder.

I valgfag: At have praktiske valgfag på en erhvervsuddannelse.

Og så er der alt det andet…

- Variation i undervisningen
- Kreativitet
- At kunne skifte perspektiv: helhed og del
- Det 21. århundredes kompetencer

Refleksion og dialog

Hvordan kommer man i gang?

- **Vælg tema**. Tag afsæt et aktuelt tema (som optager eleverne/som I finder særlig relevant) og vurdér hvilken faglig læring, arbejdet med dette tema kunne give anledning til… Eller: tag afsæt I hvad eleverne skal lære i en kommende periode og vælg et aktuelt tema…
- **Aktiviteter og fagligt fokus**. Overvej hvilke praksisfaglige aktiviteter i eller uden for skolen, der kunne være relevante for at eleverne kunne gøre sig erfaringer med/få indsigt ift. det valgte faglige formål. Overvej for hver aktivitet hvilket faglige indsigter/færdigheder, der i særlig grad skal være i fokus, dvs. hvad skal aktiviteterne understøtte eleverne i at lære?
- **Forudsætninger**. Overvej om der er behov for ”kurser” på forhånd, fx i konkrete (praktiske) færdigheder.

Undervejs i undervisningen

- **Skab koblinger**. Arbejd med at skabe koblinger til elevernes forforståelse – og hjælp dem med at få blik for verden ved at komme med relevante vidensinput undervejs.

- **Giv plads** til at eleverne kan afprøve, gøre fejl og justere undervejs

- **Vis hvordan**. Meget læring foregår ved at efterligne.

- **Prioritér fælles refleksion** samt fagligt udfordrende og læringsorienterede dialoger med eleverne.

Et eksempel fra Norge…

Mål for opplæringen er at elevene utvikler	Virkemidler for å nå målene:
• forståelse, kreativitet og kritisk tenkning • en trygg identitet • samfunnsengasjement og miljøbevissthet	• Tverrfaglig læring • Samarbeid • Et inkluderende læringsmiljø • **Estetisk og praktisk fokus**

Et eksempel fra Norge…

ESTETISK OG PRAKTISK FOKUS

Elevene lærer gjennom egen aktivitet. Derfor må lærerne:

- skape læringssituasjoner der elevene selv er aktive
- utfordre elevene til å løse praktiske problemer og utfordringer
- legge til rette for kreativitet og mangfold i uttrykk og utfoldelse
- stille tydelige krav til elevene og samtidig sikre at de opplever mestring - sørge for at elevene får læringsfremmende vurdering på sine arbeider, både fra lærerne og fra medelever.
- skape sammenheng mellom de praktisk- estetiske fagene og de tverrfaglige arbeidene. Opplæringen skal være preget av estetiske uttrykk, kreativitet og praktisk tilnærming til fagene, både i enkeltfag og i tverrfaglige arbeider.[...]. Klassene utvikler og presenterer produkter, forestillinger, utstillinger o.a. for foreldre eller andre i nærmiljøet.»

Læs mere på Ringstabekk s Skoles hjemmeside: https://www.ringstabekk.net/index.php?pageID=53

Eksempler
- Højbede og udemiljø
- Ditlevsen og design
- Eventyr på plejehjemmet
- Den grønne bolig

Praksisfaglighed er ikke svaret på alt

- En mere praksisfaglig undervisning er ikke svaret på alle skolens udfordringer
- En mere praksisfaglig undervisning kan være et gode for alle elever – ikke kun for de bogligt svage.
- Den mere praksisfaglig undervisning har også et fagligt formål.

Opmærksomhedspunkter I

- **Fagenes hierarki**. Vi oplever fortsat en hierarkisering af fagene. De boglige og de naturvidenskabelige fag rangerer højere end de humanistiske og praktiske. *Det kan tale for en opmærksomhed på praktiske og anvendelsesorienterede aspekter i alle fag*.

- **Det fag-faglige i det praksisfaglige**. Det praksisfaglige aspekt har faglig værdi i sig selv og kan samtidig være med til at understøtte og berige fag-faglig læring. Øget praksisfaglighed må ikke blive en ny variant af aktivitetspædagogik.

- **Ledelse og organisering**. Styrkelse af den praksisfaglige dimension kræver øvelse, fleksible strukturer og et klart ledelsesfokus

Fagligheden ligger *ikke* i

fag

materialer

emne

antal timer

lærervalg

Fagligheden ligger i
den måde, man arbejder med
stoffet på.

Refleksion og dialog